

Ændringsforslag nr. 8 betragtedes som *forkastet* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 4.

§§ 13 og 14

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om tjenestemandspension og lov om pensionering af civilt personel m. v. i forsvaret.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 105) findes i tidenden sp. 2824, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 995).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Normann Andersen: Forslaget til lov om ændring af lov om tjenestemandspension har ikke givet anledning til nogen særlige bemærkninger. Vi har behandlet det i lønningudvalget, der er gået ind for de af økonomi- og budgetministeren stillede ændringsforslag til lovforslagets § 1 om, at der i lovens § 8, stk. 3, efter „polititjenestemænd“ indføres: „samt tjenestemænd i det tidligere toldgrænsekorps“ og i lovens § 12, stk. 3, efter „polititjenestemænd“ indføres: „eller efter tjenestemænd i det tidligere toldgrænsekorps“. Dette synes at være ret naturligt, da der er tale om to tjenestemandsgrene,

der står i den samme situation, og derfor har det ikke givet anledning til nogen egentlige bemærkninger.

Vi er fra udvalgets side indstillet på at anbefale lovforslaget til vedtagelse. Imidlertid har vi fået en henvendelse fra Dansk Politiforbund, der har henledt opmærksomheden på, at man kunne ønske en lettere bedømmelse, såfremt en polititjenestemand søgte afsked grundet sygdom, der måske kunne skyldes koncentrationslejrhold. Vi kan godt i dag fastslå, at dette ville betyde et brud på den hidtidig fulgte linje, men vi er indstillet på at ville se nærmere på det inden tredje behandling og komme tilbage til spørgsmålet.

Jeg anbefaler lovforslaget og de stillede ændringsforslag.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Jeg er også bekendt med henvendelsen, og jeg er naturligvis indforstået med, at udvalget ser på den. Men jeg vil gerne understrege, at vi ikke kan acceptere en ændring, som betyder, at der herved institueres en forskelsbehandling i forhold til øvrige tjenestemænd, som ikke måtte være begrundet i de særlige forhold, som politietatens og grænseværnets tjenestemænd har været udsat for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og §§ 2 og 3 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen m. fl. love. (Undervisningspligtens udvidelse m. v.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 106) findes i tidenden sp. 2961, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 983).

Der var stillet 7 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Bent Sørensen: Da mit partis ordfører ved første behandling desværre ikke kan være til stede her i dag, skal jeg på mit partis vegne fremkomme med nogle kommentarer til de ændringer, der nu er stillet forslag om.

Men først vil jeg gerne udtale en beklagelse af, at vi i udvalget har måttet konstatere, at det ikke har været muligt at nå frem til en enstemmig betænkning. Der har i udvalget været udfoldet store bestræbelser for at nå frem til enighed, og ikke mindst har ministeren bidraget til disse bestræbelser. Den flertalsindstilling, der er blevet resultatet af udvalgets behandling, har dog fået et bredt udsnit af folketingets partier bag sig, idet foruden de to partier, der ved første behandling udtrykte tilfredshed med forslaget, også de konservative er med underskrivere af flertalsbetænkningen.

De ændringsforslag, som er fremkommet under udvalgsbehandlingen, har man også fra venstres og det radikale venstres side kunnet slutte op om, men man har ikke på indeværende tidspunkt kunnet tilslutte sig lovforslaget i dets helhed. Der er fra begge partiers side udtrykt ønske om, at der skabes samtidighed i skolereformen, således at undervisningspligten først udvides samtidig med indførelsen af den udelte skole.

De forhandlinger, der har været i udvalget, ikke mindst på grundlag af henvendelserne til udvalget, har ikke frembragt argumenter af en sådan karakter, at de kunne betinge en udskydelse af gennemførelsen af lovforslaget. Snarere tværtimod. Der er fra Danmarks Lærerforenings side givet udtryk for, at man nok måtte erkende, at selve udvidelsen af undervisningspligten ikke ville medføre, at antallet af 8. klasser skulle forøges. Man har udtrykt bekymring for, at udvidelsen nedefter ville medføre stigning i antallet af 1. klasser. Da der har vist sig en tendens til, at forældrene sender deres børn

senere i skole — måske på grund af den udvidelse, der er sket i antallet af børnehaveklasse — tror jeg nu ikke, man skal frygte, at stigningen i antallet af 1. klasser vil være af betydning.

Under udvalgsbehandlingen er dispensationsmulighederne blevet nøje drøftet. Som det fremgår af betænkningen, sker der netop på dette område visse ændringer i forhold til det oprindelige lovforslag. Undervisningsministeren har stillet ændringsforslag om, at dispensationsmulighederne udvides til også at gælde det 8. skoleår i en periode, indtil den endelige skolereform er vedtaget.

Man var i udvalget endvidere enig om, at såvel denne dispensationsmulighed som muligheden for at fritage en elev, der deltager i erhvervmæssig uddannelse, bør gives af skolenævnene og ikke som oprindelig foreslået af skolekommissionen. Begrundelsen for, at skolenævnene bør have denne dispensationsmulighed, er, at det er nævnene, der har den direkte kontakt med skolerne, og som derfor betydelig bedre kan være med til at vurdere, hvad der tjener til elevens bedste. Da det ikke er meningen, at en elev skal kunne fritages uden virkelig begrundelse, har ministeren lovet at udfærdige et vejledende cirkulære. Indberetningspligten til undervisningsministeren fastholdes, bl. a. for at sikre, at det kun er i ganske ekstraordinære tilfælde, dispensationen gives. Dette, at man på denne måde har givet skolenævnene en direkte bemyndigelse, tror jeg vil vise sig at få stor betydning fremover.

I udvalget har vi også drøftet støtteordningerne til de elever, der vælger at tage den fortsatte undervisning på en efterskole el. lign. Ministeren har lovet at ville forsøge at få en bevilling til at forøge tilskuddene fra de nugældende mindst 30 pct. og højst 80 pct. til mindst 40 pct. og højst 90 pct. Denne udvidelse vil i særdeleshed få betydning for de forældre, der har mellemindkomster. I udvalget blev det drøftet meget, om man eventuelt skulle nå frem til at pålægge kommunerne at yde et mindstetilskud på 2/3 af restbeløbet. Jeg kan kun advare imod noget sådant. Det vil for det første være med til at forrykke bydefordelingen mellem stat og kommune. Det vil medføre en merudgift for kommunerne i en periode, hvor de er underlagt et skatteeft. For det andet vil det give en skæv social balance, idet det må

[Bent Sørensen.]

forudses, at kommuner, der i dag dækker hele restbeløbet for de laveste indtægter, vil henholde sig til kun at dække de 2/3, fordi udgifterne til at dække for de højeste indtægter vil betyde en stor stigning i de samlede kommunale tilskud.

Disse bemærkninger skal dog ikke opfattes således, at jeg ikke kan tilslutte mig det, der står i betænkningen om, at ministeren skal forsøge at skabe mulighed for reel ligestilling mellem de elever, der vælger at opfylde undervisningspligten i folkeskolen, og de elever, der vælger at opfylde den på en eller anden kostskole. Men jeg har ønsket at understrege, at en sådan ordning ikke må få social slagside, og at den ikke må forrykke de udgifter, der er pålagt kommunerne. Det er derfor også nødvendigt, at en ordning af en eller anden slags skabes ved forhandling med de kommunale organisationer og andre interesserede parter.

I den skrivelse, som udvalget har modtaget fra Danmarks Lærerforening, peges der på, at det bl. a. vil være nødvendigt for at fravige samtidighedsprincippet, at der gennemføres mulighed for at indføre en „klassens time“ i 7. skoleår. Udvalget har fulgt denne henstilling og oven i købet udvidet den, således at det kommer til at gælde for alle klasser efter det 6. skoleår. Det er en vigtig nyskabelse, der hermed sker, og jeg tror, det er noget, der vil få stor betydning, da netop klasselærerens funktioner ikke er lette at udføre, samtidig med at han skal varetage den almindelige undervisning. Nu får klasselærerne mulighed for i en time om ugen at beskæftige sig med alle de ting, der er nødvendige, og som der ikke er afsat egentlige timer til.

Et nødvendigt led i gennemførelse af den udvidede undervisningspligt er øgede hjælpemidler for de vanskelige elever. På dette område er der allerede sket noget, idet undervisningsministeriet har udsendt vejledning om folkeskolens specialundervisning af elever med adfærdsproblemer og psykiske lidelser. I amterne er der god gang i opbygning af observationsskoler, så dette problem er man også ved at få løst.

Som jeg indledte med at sige, er der i udvalget gjort meget for at skabe enstemighed bag lovforslaget, og jeg vil gerne takke ministeren for hans positive indsats

for at få så mange af folketingets partier som muligt til at slutte op. Desværre er de mange bestræbelser ikke lykkedes helt. Men da jeg har forstået, at man ønsker udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, kan jeg kun udtrykke håbet om, at man i venstre og det radikale venstre vil ændre indstilling, således at lovforslaget kan vedtages enstemmigt ved tredje behandling. Kun med vedtagelse af dette lovforslag skabes der den fornødne ro til at gennemføre den store del af reformen pr. 1. august 1974.

Flemming Jensen: I det lovforslag, som vi nu har til anden behandling et stykke ind i april måned, står der bl. a., at loven har virkning fra 1. april 1972. Det understreger vistnok mere end meget andet, at forslaget er kommet særdeles sent. I øvrigt har vel mange skoler allerede indrettet sig efter den forventede lov. Er der noget, man i de kredse, som skal forvalte lovene herfra, med rette er vred over, så er det at få afgørelserne sent. Dette lille hjertesuk for at bede ministeren tage tidsfaktoren mere med ind i billedet næste gang.

Tidsfaktoren er i øvrigt væsentlig af én grund mere. Hvis man ønsker en virkelig bred debat om det, der forelægges her i tinget, kræver det tid. Organisationerne følger selvfølgelig med i, hvad der sker, og de skal nok lade høre fra sig. Men hvad med den anden kreds? Hvad med forældrene? De skal simpelt hen have mere tid for at gøre sig gældende, ellers går det som med debatten om seksualundervisningen.

Jeg er enig med den sidste ordfører i, at det havde været ønskværdigt, om der var blevet, hvad man herinde kalder bred enighed om dette lovforslag. Det konservative folkeparti havde i hvert fald ønsket det. Men vi skal erkende, at der lægges forskellig vægt på de forskellige dele af lovforslaget. For os er det og har det gennem mange år været vigtigt, at undervisningspligten blev udvidet. Som jeg nævnte ved første behandling, kunne man måske have fundet et tidspunkt, hvor baggrunden for denne udvidelse var mere rimelig. På mange måder er jeg enig i de udtalelser, Danmarks Lærerforening er fremkommet med over for udvalget. Men når det er sagt, skal det også nævnes, at en kortere udsættelse af undervisningspligtens udvidelse tilsyneladende ikke

[Flemming Jensen.]

ville være afgørende. Jeg kan her henvise til lærerprognoserne for folkeskolen, hvoraf det fremgår, at mens man oprindelig havde ventet en gradvis nedgang i lærermangelen, så den i 1974-75 skulle omfatte 13.000 timer ugentlig, regner man nu i samme år med ikke færre end 219.000 timer. Når det er tilfældet, må man altså gøre op med sig selv, om man på grund af lærermangelen vil skride til en yderligere udsættelse, eller om man hen ad vejen, som det hedder på nydansk, vil søge at skabe rimeligere forudsætninger for den udvidelse af undervisningspligten, vi finder naturlig. Med en enkelt undtagelse finder den konservative gruppe, at der er nået sådanne fremskridt under udvalgsbehandlingen, at vi kan støtte, at udvidelsen finder sted nu.

Under første behandling nævnte jeg, at det ville være et problem, om man kunne skabe den fornødne rådgivning. Her er vi kommet et skridt videre, idet ministerens ændringsforslag, som er tiltrådt af udvalget, går ind for, at der fra 7. skoleår afsættes en fast ugentlig time til klasselærerens opgaver. Med andre ord: inden for rammerne af skolens daglige liv erkender man nu, at der er et virkeligt behov for denne rådgivning, som jeg i øvrigt finder klasselæreren må være den rigtige til at yde, da han formentlig kender eleverne og deres hjem. Hertil behøves næppe nogen psykologuddannelse.

Mens vi er ved rådgivning, må jeg beklage, at ministeren har fastholdt sit ønske om, at optagelse i 1. real skal afgøres af elever og forældre alene. Jeg finder stadig, at det er forkert, så længe realskolen er en helhed, men må vel gå ud fra, at der kommer en rådgivning i stand, hvad enten det er elever, forældre eller skole, der tager initiativet, f. eks. i løbet af 1. eller 2. kvartal af skoleåret. Det står for øvrigt også stadig skolen frit for at indkalde både elever og forældre til drøftelse, hvis der viser sig problemer. Vi må så regne med, at forældrene vil lytte til denne rådgivning, for ellers bliver deres børn for let de sande tabere.

Lovforslaget rummer også en bestemmelse om, at undervisningspligten kan opfyldes i „en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen“. Men denne bestemmelse om undervisningen får først værdi, når man drager om-

sorg for, at økonomien i de enkelte hjem ikke stikker en kæp i hjulet. Derfor hilser vi med tilfredshed det løfte, der er givet om, at man vil søge gennemført en forhøjelse af statsstøtten. Det er et skridt, som ikke mindst vil være til gavn for den altid klemte mellemstand.

Allerede ved behandlingen af forslaget til folketingsbeslutningen i 1969 udtrykte det konservative folkepartis ordfører, fru Ellen Strange Petersen, sin betænkelighed ved det såkaldte pauseår, der imidlertid blev en del af det store forlig. Ministeren forlader nu pauseåret efter 7. skoleår, og jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg deler de betænkeligheder, som har fået ministeren til at tage dette skridt.

En af de ting, som har virket mest i retning af, at det konservative folkeparti kan støtte det ændrede lovforslag, er, at man har accepteret, at dispensationsmulighederne skal ligge helt på det lokale plan. Vi tror, det er rigtigt, at man har forladt tanken om, at skolekommissionen skulle afgøre de sager. Baggrunden var, at reglerne skulle være ens, men prisen var for høj. Jeg deler ikke den opfattelse, som nu og da kommer til udtryk, at skolenævnene ingen indflydelse har. Men jeg er enig i, at interessen for deres arbejde er for ringe. Skal den øges, må det være afgørende, at så mange opgaver som muligt lægges i deres hænder. Selv om denne dispensationsret følges op af et ret detaljeret cirkulære, er der ikke tvivl om, at netop det, at nævnene er nær ved både forældre og skole, betyder, at man kan tage de personlige hensyn og drøfte sagen ud fra et kendskab, som en skolekommission ikke har og ikke kan have.

Hvor langt folkeskolen skal decentraliseres, ved jeg ikke. Men vi er meget langt fra risikoen for, at det bliver for meget, og denne ændring i lovforslaget er særdeles afgørende, hvis man vil have det samarbejde mellem hjem og skole, uden hvilket der kan skabes en afstand som den, vi, uden sammenligning i øvrigt, har set i seksualundervisningsdebatten. Jeg har haft den frygt, at skolekommissionerne i mange tilfælde ville blive identiske med skoleforvaltningerne. Denne frygt formindskes i samme omfang, som afgørelsen lægges hos forældrepræsenterne. Smidigheden i optagelsen i skolen er bevaret, idet man af praktiske

[Flemming Jensen.]

grunde begrænser mulighederne for optagelse i børnehaveklasserne til de børn, der er fyldt 5 år ved skoleårets begyndelse. Det kan vi acceptere.

I snart mange år har jeg været karaktergiver, og det er i visse kredse noget meget stygt. Jeg må også sige, at som karaktergiver var det med nogen nervøsitet, jeg så den præstation, ministeren lagde for os. Men jeg erkender, at præstationen er blevet bedre, og derfor kan det konservative folkeparti anbefale lovforslaget i den form, det nu får. Det er ikke til 13 — det er der meget få der får — men det er til „jævnt tilfredsstillende“, og det er i hvert fald bestået. Det følger heraf, at selv om vi forstår argumentationen i mindretallets ændringsforslag, må vi anbefale at sige nej til det.

Holger Hansen: Jeg ved ikke rigtig, med hvilket hjerte ministeren tager den „jævnt tilfredsstillende“ ros, som den tidligere ordfører nu gav ham. Jeg ser mig ikke i stand til at følge ham, bortset naturligvis fra de ændringsforslag, som vi i betænkningen har givet til kende at vi gerne vil stemme for.

Om ændringsforslag nr. 1 vil jeg gerne sige, at venstre med glæde medvirker til, at man lokalt kan fastlægge en ugentlig time til særlige opgaver. Men jeg blev lidt forbavset over at høre den konservative ordfører for et øjeblik siden sige, at det var en af de ting, som gjorde det lettere for det konservative folkeparti at gå med til det foreliggende lovforslag, idet der hermed skulle løses nogle skolepsykologiske problemer. Det blev jeg lidt overrasket over at høre. Det er nemlig nærmest min opfattelse på baggrund af de forhandlinger, vi har ført i udvalget, at „klassens time“, for at tale i det moderne sprog, som er betinget som nudansk, skulle være en slags miljø- eller klimatime, hvor man skulle forsøge på at klare nogle af de problemer, som i øvrigt bør klares også i andre timer. Når jeg siger, at vi gerne medvirker til dette ændringsforslag, er det også, fordi man lokalt kan tage stilling til, hvorvidt en sådan time på den enkelte skole ønskes eller ikke ønskes. Man stiller altså her de lokale skolemyndigheder frit.

Om de øvrige af ministeren stillede ændringsforslag skal jeg henvise til betænkningen. De af udvalget stillede ændringsforslag

er også efter vor opfattelse afgjorte forbedringer af lovforslaget. Vi finder det rigtigt, at det bliver skolenævnet, der efter forældrenes anmodning kan fritage en elev fra undervisningspligten. Det er efter vor mening det rigtige sted at lægge en sådan afgørelse. Skolenævnet er dog det nærmeste sted, hvor man har den bedste forudsætning for at træffe den for eleven rigtige afgørelse.

Vi er i venstre glade for, at ministeren har meddelt at ville sikre en forhøjelse af statsstøtten til efterskoleelever. Vi har hele tiden været af den opfattelse, at skulle valgmuligheden mellem folkeskolen og efterskolen være reel, måtte der sammen med forlængelsen af undervisningspligten pålægges kommunerne en forpligtelse til at sikre, at denne valgfrihed også blev reel ved, at kommunen betalte for et barns efterskoleophold minus et passende beløb, man kunne sige et beløb svarende til sparet hjemmeforbrug. Vi har ikke lagt os fast på nøjagtig denne udformning, men har peget på, at det kunne være en hensigtsmæssig måde at løse dette problem på. Vi må acceptere, at en sådan ordning næppe lader sig gennemføre for det kommende skoleår, men det problem løses for ministeren, hvis han vil anbefale at stemme for det ændringsforslag, som vi sammen med det radikale venstres medlemmer af udvalget har stillet. Jeg håber naturligvis, han vil, men hvis ikke, erkender vi, at ministeren behøver tid til at forhandle disse spørgsmål med kommunerne.

Jeg vil godt gøre den bemærkning til hr. Bent Sørensen, der for et øjeblik siden strejfede det samme problemkompleks, at jeg ligesom fornemmede en afstandtagen fra nogle af disse tanker, ihvorvel hr. Bent Sørensen til slut sagde, at han da ikke tog afstand fra ordene i betænkningen. Nej, det vil jeg sandelig ikke håbe hr. Bent Sørensen gør. Det var mit indtryk, at vi i udvalget var enige om det ønskværdige i, at denne reelle ligestilling for 8. og 9. år blev gennemført, og at vi derfor har henstillet i enighed til undervisningsministeren at skabe muligheden for en sådan reel ligestilling. På hvilken måde det skal gøres, har vi foreløbig overladt til ministeren at udfinde, og jeg synes ikke, vi her ved denne andenbehandling skal låse ministeren fast. Jeg har peget på, hvilke retningslinjer vi kunne finde ønskværdige, men jeg ønsker ikke på mit partis

[Hølgert Hansen.]

vegne at forsøge at binde ministeren til nogen bestemt fremgangsmåde, og jeg beder om, at hr. Bent Sørensen heller ikke gør det.

Som det fremgår af betænkningen, kan venstre ikke medvirke til at udvide undervisningspligten på nuværende tidspunkt. Venstre er fortsat af den opfattelse, at en samtidighed mellem en udvidelse af undervisningspligten og den egentlige reform af de grundlæggende skoleuddannelser er en forudsætning for et godt resultat af denne lovgivning. Dette har ministeren og udvalgsflertallet afvist. Venstre har for sit vedkommende tilbudt at være med i et arbejde for en så hurtig gennemførelse af reformen som muligt, hvis ministeren ville respektere ønskerne om samtidighed, som deles af tør, jeg nok sige, meget vide kredse i skolen og blandt forældre og lærere.

Også her vil jeg godt gøre den bemærkning, at det næsten kom til at lyde sådan i hr. Bent Sørensen's tale for et øjeblik siden, at Danmarks Lærerforening var enig i det, der nu sker. Det er, sagt for en ordens skyld, ikke tilfældet. Det, Danmarks Lærerforening har sagt, er netop, at man måtte fastholde samtidigheden, og vi er i venstre på linje med dette synspunkt. Men ministeren har afvist at forhandle herom. Jeg tror ikke, det var klogt.

Vi har derfor stillet ændringsforslag nr. 4 sammen med det radikale venstres medlemmer af udvalget og anbefaler tinget at stemme for dette ændringsforslag. Heri præciseres vort standpunkt om samtidigheden. Jeg gør opmærksom på bemærkningerne, der ledsager ændringsforslaget, og hvoraf det fremgår, at mindretallet finder, at undervisningspligten kan udvides i takt med den bebudede strukturreform. Jeg understreger dette for en ordens skyld. Vi tager ikke afstand fra en udvidelse af undervisningspligten. Den er vi enig i. Det, vi tager afstand fra, er, at det sker nu løserevet fra en samlet reform.

Jeg kan altså anbefale at stemme for alle

ændringsforslagene og for lovforslagets overgang til tredje behandling, men må bede om, at lovforslaget efter denne andenbehandling går til fornyet behandling i undervisningsudvalget.

Samuelson: Jeg synes, vi er nået særdeles langt i udvalgsarbejdet, og at der er sket betydelige forbedringer, efter at vi har haft lovforslaget til første behandling.

For det første synes jeg, at det er udmærket, at det bliver forældrene selv, der bestemmer, om eleverne skal i realafdelingen eller ej, selvfølgelig efter samråd med lærerne. Det er simpelt hen et skridt på vejen til den struktur, som må komme i 1974. Jeg synes også, det er udmærket, at det konservative folkeparti kan stemme for det, for dermed har det konservative folkeparti efter min mening sagt farvel til realskolen, som den er for øjeblikket.

Vi er også tilfredse med, at man forsøger at få en ligestilling mellem folkeskole og efterskole. Der er i store dele af landet stærk interesse for, at man kan tilbringe de sidste skoleår på en efterskole, og jeg mener, at der skulle blive bedre muligheder efter det ændringsforslag, der nu er stillet.

Men noget af det væsentligste er alligevel, at det lykkedes os at nå til enighed om, at de dispensationer, der skal gives, skal gives af skolenævnene. Det var oprindeligt meningen, at det skulle være skolekommissionen. Men jeg synes, det er meget vigtigt, at vi får presset det ned til skolenævnene, idet skolenævnene netop for øjeblikket har brug for alle de håndsrækninger, vi kan give dem. Det er ikke, fordi jeg ikke mener, at skolenævnene har noget at lave, det har de. Men de kom så hurtigt i gang i 1970, og valgene foregik mange steder måske lidt panikagtigt, og derfor er der en form for krise i en række skolenævn for øjeblikket. Der er ved at rumles om, at skolenævnene ikke har mulighed for at foretage sig noget, og at de ingen indflydelse har på tingene. Derfor synes jeg, vi fra lovgivningsmagtens side,

[Samuelson.]

hver gang vi har en rimelig mulighed for det, skal give skolenævnene så meget, som de overhovedet kan få.

Den såkaldte klasselærertime fra 7. skoleår håber jeg, at man i skolerne vil administrere på den måde, at man ikke siger, at f. eks. fredag fra 8 til 9 snakker vi sammen, kommunikerer og laver miljø, men at man, når der er sager til debat og ting, der presser sig på, bruger en anden time til det i stedet for. At muligheden er der, synes jeg kun er godt.

Jeg er også tilfreds med, at det nu bliver muligt for de elever i 2. real, der skal læse latin, at nøjes med 32 timer og ikke som tidligere 34 timer. Selvfølgelig kan man sige, at i gamle dage var det normalt med 36 timer om ugen, men når det skal presses ind i en 5 dages uge, må man vist sige, at mere end 6 timer om dagen og en enkelt dag med 7 timer må være for meget af det gode.

Bestemmelserne om optagelse i skolen er blevet smidiggjort, og det tror jeg er udmærket. Men jeg kan ikke give den socialdemokratiske ordfører ret, når han ikke mener, at antallet af 1. klasser vil øges af denne grund, så lidt som jeg kan være enig med den socialdemokratiske ordfører om, at udvidelse af undervisningspligten ikke vil medføre udvidelse af antallet af 8. klasser. De steder, hvor jeg har talt med folk i de skolevæsen, jeg har kontakt med, er man af den fornemmelse, at man i et ret betydeligt omfang vil være nødt til at lave flere 8. klasser og flere 1. klasser. Det kommer selvfølgelig an på, hvor i landet det er, og hvordan forældrestrukturen er omkring den enkelte skole. Men jeg tror altså, vi vil få den overraskelse, at det vil blive betydelig flere, end man regner med.

Det var alt det gode, jeg havde at sige om lovforslaget, og det er rigtigt, at der er gjort mange forsøg på at skabe enighed. Men tilbage står stadig væk det principielle, nemlig spørgsmålet om samtidigheden. Da vi startede, regnede man vel fra visse sider stadig væk med, at det skulle være muligt at gennemføre en strukturreform i 1973. Nu er alle klar over, at denne strukturreform ikke kan komme før 1974, og det vil altså med andre ord sige, at afstanden er blevet endnu større.

Strukturreformen er det egentlige og det

væsentligste. Jeg vil ikke gå så vidt som nogle og sige, at dette her er en papirreform, for der er kommet mange forbedringer i den. Men det er strukturreformen, det drejer sig om. Jeg kan ikke se, at vi, selv om der er divergenser vedrørende dette lovforslag om undervisningspligtens udvidelse, alligevel ikke skulle kunne nå at blive så godt som enige om den store strukturreform.

Da samtidigheden fortsat spiller en stor rolle for os, må jeg anbefale, at man ud over de andre ændringsforslag også stemmer for det ændringsforslag, der er stillet af venstre og det radikale venstre.

Maigaard: Der har været megen diskussion om denne sag. Derfor synes jeg, det er vigtigt at slå fast først, at den set fra skolevæsenet i Danmark er en lille sag, som det kan undre har kunnet skabe så megen diskussion, som den har. Det drejer sig om et par årgange, der skal gå længere i skole. Nogle tusinde elever skal gå i 8. og 9. klasse, hvor de nu ville gå ud efter 7. klasse. Det er altså en lille sag for skolevæsenet, men for disse tusinder af unge er det en stor sag, fordi mange af dem, hvis de forlader skolen efter 7. klasse, kommer ud i en alder, hvor de ikke er modne nok og derfor er for ubeskyttede til at komme ud. Ingen af dem er i alt fald tilstrækkelig uddannede til at komme ud til de krav, et moderne samfund stiller.

Derfor synes jeg nok, det er vigtigt, at vi alligevel holder fast her og fører lovforslaget igennem. Jeg synes i alt fald, det var en god ting, at ministeren kom med sit forslag, og jeg synes også, det er udmærket, at det føres igennem nu.

Lovforslaget er efter min mening blevet bedre gennem udvalgsbehandlingen. Jeg hæfter mig ved de forbedrede bestemmelser om ungdoms- og efterskoler, som gør det rimeligt at fjerne tanken om pauseår. Jeg synes, det er vigtigt at slå fast, at det, der står i betænkningen om ligestilling, betyder lige præcis det, der står. De bemærkninger, hr. Bent Sørensen kom med i denne anledning, kan jeg ikke dele. Det, der står i betænkningen, dækker selvfølgelig det, der står.

Den anden ting, som jeg synes er vigtig, er, at dispensationsbestemmelserne ligger

[Maigaard.]

hos skolenævnene. Jeg håber, at denne beslutning bliver retningsgivende for den reform af skolestyreloven, der skal komme. Jeg har i den sammenhæng bemærket mig de udtalelser, hr. Bent Sørensen ved forskellige lejligheder er kommet med om skolekommissionerne, udtalelser, som jeg er helt enig i.

Endelig synes jeg, det er en vigtig ting for miljøet i skolen, at vi får indført tanken om „klassens time“ fra og med det 7. skoleår.

Tilbage blandt de løse ender er nogle overvejelser om forholdet mellem skoleledernes pædagogiske arbejde og hans administrative arbejde. Det har vi talt om i udvalget, og jeg går ud fra, at vi siden hen kan tale videre om denne sag, på ganske samme måde som jeg håber, at undervisningsministerens overvejelser sammen med socialministeren om udbygningen af børnehaveklasserne på et senere tidspunkt kan komme til behandling.

De mange bemærkninger i denne diskussion har samlet sig om begrebet samtidighed, og det vil jeg godt sige et par ord om. Hvis man skulle have gennemført udvidelsen af undervisningspligten sammen med en folkeskolereform, skulle man, som tingene lå, have lavet en reform efter læseplansnotatet. Det var, hvad der var at gå efter. Der er grund til at sige, at en reform efter læseplansnotatet ikke ville være nogen reform. Det, man kan lave med den ordening, vi har nu, ikke mindst hvis man supplerer den med de muligheder, der er for samlæsning, ligner til forveksling den skole, som skitseres i læseplansnotatet. Derfor synes jeg, at hele diskussionen om samtidighed er en skindiskussion; det er et forsøg på at komme uden om de egentlige problemer, for jeg tror ikke, nogen vil påstå, at en lovgivning på læseplansnotatets baggrund havde skabt nogen egentlig reform af den danske folkeskole. Jeg vil godt se den, der turde. Lad os prøve at tage et eksempel: I 9 punkts programmet stod der:

„Skolens nuværende fagkreds og normaltimplaner samt bestemmelserne om skoleuddannelsens afslutning bør underkastes en fordomsfri revision.“

Jeg vil godt se den repræsentant fra venstre eller den repræsentant fra det radikale venstre, som vil påstå, at noget sådant er

sket med de overvejelser, læseplansudvalget har gjort sig. Hvis vi altså fastholdt samtidighedsprincippet, betød det, at vi måtte lovgive efter et notat, der er lavet af de mest støvede bureaukrater, der er set på Slotsholmen, og det siger dog ikke så helt lidt. Det er ingen reform.

Derfor synes jeg, man skal tage stilling til udvidelsen af undervisningspligten og lade være med at gå i skjul bag et princip om samtidighed, som ingenting dækker.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg vil gerne takke udvalget for en meget grundig behandling af lovforslaget, og jeg takker udvalgets flertal for de under nr. 3 og 5 stillede ændringsforslag, som jeg kan tiltræde, og for tilslutning til de af mig stillede ændringsforslag under nr. 1, 2, 6 og 7. Derimod kan jeg ikke tiltræde det af et mindretal under nr. 4 stillede ændringsforslag.

Vedrørende ændringsforslaget under nr. 1, som giver mulighed for, at der fra 7. skoleår kan placeres en fast ugentlig time, som klasselæreren disponerer over til løsning af en række forskelligartede opgaver over for eleverne, kan jeg give tilslutning til den af udvalget anførte motivering herfor. Det samme gælder ændringsforslaget under nr. 2, som især skyldes ønsket om at begrænse det ugentlige timetal for de elever i 2. realklasse, som har valgt latin.

Den i lovforslaget indeholdte smidiggørelse af reglerne for optagelse i børnehaveklasser kunne, om end som en undtagelse, medføre, at der blev optaget børn på kun godt 4 1/2 år, hvilket som anført i udvalgets betænkning kunne være uheldigt af flere årsager. Det er baggrunden for det under nr. 6 stillede ændringsforslag, der fastholder den nuværende minimumsaldersgrænse på 5 år ved skoleårets begyndelse.

Jeg skal ikke skjule, at jeg har haft visse betænkeligheder ved den kompetence, som tillægges skolenævnene i henhold til ændringsforslagene nr. 3 og 5, hvorefter det for folkeskolens vedkommende er skolenævnet og ikke skolekommissionen, som kan tillade, at undervisningspligten efter det 7. skoleår opfyldes ved deltagelse i erhvervmæssig uddannelse, ligesom det, stadig for så vidt angår folkeskolen, er skolenævnet og ikke ministeren, der tillægges kompetencen til

[Undervisningsministeren.]

helt at fritage en elev for undervisningspligt efter 7 års undervisning, i begge tilfælde på nærmere angivne betingelser. Betænelighederne skyldtes i første række en usikkerhed over for, om skolenævnene ville administrere disse for børnene og deres forældre væsentlige bestemmelser tilstrækkelig ensartet. Blev dette ikke tilfældet, tror jeg, at det ville blive oplevet som en uretfærdig ulighed over for loven. I denne forbindelse er jeg tilfreds med at udvalget i betænkningen har gengivet og tilsluttet sig de betingelser, hvis opfyldelse må være en forudsætning for at meddele dispensation. Disse betingelser vil som meddelt udvalget blive udformet som retningslinjer for skolenævnenes administration af disse forhold. Jeg er også tilfreds med, at dispensationsafgørelserne skal indberettes til undervisningsministeriet. Herved får vi allerede til efteråret et materiale, som kan give grundlag for en vurdering af denne ordning, og jeg går ud fra at vi herefter i udvalget kan foretage en fordomsfri bedømmelse af den.

Det af mindretallet under nr. 4 stillede ændringsforslag om at undlade en udvidelse af undervisningspligten kan jeg som nævnt ikke tiltræde. Jeg ser ingen begrundelse for at foreslå folketinget at ændre folketingsbeslutningen af 30. maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser, en beslutning, som tinget vedtog med et meget stort flertal, og som tidsfæster undervisningspligtens udvidelse i overensstemmelse med lovforslaget. Jeg har tidligere ved flere lejligheder — og jeg skal ikke gå meget ind på det i dag — påvist, at der ikke i noget dokument omkring folketingsbeslutningen af 1969 er holdepunkter for samtidighed mellem strukturreformen og en udvidelse af undervisningspligten. Jeg kan her henvise både til mit svar til hr. Elmholt i spørgetiden den 24. november 1971 og til mine bemærkninger under første behandling af dette lovforslag. I disse indlæg har jeg dokumenteret, at den tidligere regerings bemærkninger såvel til 9 punkts forslaget som til lovforslaget af marts 1970 om 5 dages uge m. v. tværtimod efterlader det klare indtryk, at undervisningspligten skulle udvides fra 1972, mens strukturreformen først kunne realiseres fra 1973 eller 1974. Ser man i folketingsudvalgets betænkning om 9

punkts forslaget, afgivet den 28. maj 1969, vil man se, at betænkningen er tavs om spørgsmålet. Det ville jo være overordentlig ejendommeligt, hvis man, såfremt der virkelig fra politisk side blev lagt så afgørende vægt på samtidigheden, som det nu hævdes, så ikke havde skrevet blot et par linjer om det i folketingsudvalgets betænkning.

Det er også en lidt ejendommelig opfattelse, at strukturreformen skulle løse alle problemer i 1974, og at det ikke skulle være muligt inden da at komme et skridt videre i retning af bedre trivsel i skolerne. Dels gennemføres strukturreformen jo ikke fra den ene dag til den anden og ej heller pr. 1. august 1974, dels kan jeg fortsat ikke acceptere, at folkeskolens undervisning i dag og i de kommende to år — specielt med den store frihed og nytænkning der præger de nuværende 8.-9. klasser — skulle være uden tiltrækning på et betydeligt antal elever.

Det er skuffende, synes jeg, her at konstatere det radikale venstres og venstres indstilling. Det er skuffende, at man i fuld alvor kan mene, at folkeskolen skulle være så slet udrustet, at den ikke magter at optage i gennemsnit mindre end én elev mere i hver 8. klasse og 1. real fra den gruppe, som ellers ville have forladt skolen efter 7. klasse. Det forekommer mærkværdigt på baggrund af det forbedrede skole-hjem-samarbejde efter skolestyrelsesloven, den forbedrede specialundervisning, den forbedrede observationsundervisning, de forbedrede vilkår for rådgivning, mulighed for indførelse af „klassens time“, forbedrede støttemuligheder for elever, der vil opfylde undervisningspligten på kostskoler, og, når det til trods for alle disse foranstaltninger alligevel bliver for vanskeligt, muligheden for at dispensere allerede efter 7. klasse.

Hr. Holger Hansen gjorde opmærksom på bemærkningerne i betænkningen til det af mindretallet stillede ændringsforslag om, at man var indforstået med en udvidelse af undervisningspligten i takt med strukturreformen. Jeg synes, det er en mærkelig mekanisk opfattelse, man har af denne strukturreform. Den bliver jo ikke gennemført i spring, den bliver gennemført kontinuerligt, sådan som reformarbejdet i folkeskolen normalt gør det, og også i høj grad beroende på stedlige initiativer. Efter den af venstre

[Undervisningsministeren.]

og det radikale venstre fremstillede recept kan det derfor blive meget vanskeligt at fastlægge terminerne for en udvidelse af undervisningspligten.

Så må jeg måske endelig sige, at man synes i argumentationen for samtidighed mellem undervisningspligtens udvidelse og strukturreformens gennemførelse at overse, at væsentlige dele af denne strukturreform, nemlig forsøg med fagintegration, semesteropdeling, lektionslængder osv. ikke blot vedrører 8.-9. klasserne, men i lige så høj grad 1.-7. klasse. Men jeg er naturligvis tilfreds med, at hverken hr. Samuelsen eller hr. Holger Hansen drager den logiske konsekvens af deres standpunkt at foreslå at suspendere undervisningspligten også for 1.-7. klasse, indtil strukturreformen er gennemført. For denne manglende konsekvens bringer jeg naturligvis min bedste tak.

Til hr. Flemming Jensen skal jeg sige, at det er rigtigt, at lovforslaget vedtages sent. Uden at polemisere skal jeg sige, at mig bekendt skyldes den sidste lille forsinkelse et hensyn til det konservative folkeparti.

Det er rigtigt, at der skal være tid til debat om skolereformer, men forslaget om en udvidelse af undervisningspligten som indeholdt i nærværende lovforslag er jo også kommet allerede i 1969, og der har været en ganske omfattende debat om undervisningspligtens udvidelse siden da. Jeg kan tilføje, at jeg naturligvis kan være ganske enig med hr. Flemming Jensen i, at det vil være fornuftigt efter en rimelig tid, jeg tror hr. Flemming Jensen nævnte i første eller andet kvartal, at tage en drøftelse vedrørende erfaringerne med de elever, som har valgt optagelse i realafdelingen imod skolens rådgivning. Jeg kan i øvrigt oplyse, at der nu med Danmarks Lærerforening er truffet en aftale om honorering af rådgivningsvirksomhed, for så vidt angår 1972, og det er klart, at der må træffes en lignende ordning, for så vidt angår eleverne i 7. klasse i 1973, hvorefter denne rådgivningsvirksomhed i forbindelse med strukturreformen jo må afløses af en mere permanent ordning, eventuelt i form af særlige rådgivningskonsulenter, men det er endnu på dette område sådan, at der er en række punkter, som er uafklarede, fordi de som sagt har sammenhæng med den kommende strukturreform.

Til det af hr. Flemming Jensen rejste spørgsmål om finansieringen af den i udvalgsbetænkningen omtalte forbedring af støtteforanstaltningerne for de elever, der opfylder undervisningspligten på forskellige kostskoler, skal jeg for en ordens skyld oplyse, at det ikke er hensigten at hente midlerne hertil fra bevillingerne til disse kostskoler.

Til slut forekom det mig, at hr. Flemming Jensen demonstrerede, hvor vanskeligt det er at give karakterer på en retfærdig måde.

For så vidt angår hr. Samuelsen må jeg jo desværre indskrænke mig til at takke for tilsagnet om en velvillig behandling af det næste lovforslag vedrørende folkeskolen, lovforslaget om den kommende strukturreform. Denne drøftelse glæder jeg mig til.

Til hr. Maigaard finder jeg ikke anledning til at gøre andre bemærkninger, end at de meget karske betragtninger, der fremkom om læseplansudvalgets notat og læseplansudvalgets sammensætning, deler jeg ikke. Det forekom mig også, at en del af betragtningerne om læseplansudvalgets notat beror på lidt af en misforståelse af, hvad læseplansudvalget skal tage sig af, og hvad de fagudvalg, der er knyttet hertil, skal tage sig af på et senere tidspunkt.

Bent Sørensen: Kun denne korte bemærkning til hr. Holger Hansen, der nævnte, at det kunne lyde, som om jeg var modstander af ligestilling mellem de forskellige skoleformer: det var jeg ikke, men jeg påpegede det uheldige i den fremgangsmåde bare automatisk at tage 2/3 af restbeløbet og så dække det, idet jeg nævnte, at det kunne medføre sociale skel og social ulighed, og at man må tage op til en nøjere overvejelse, hvordan man kunne finde frem til denne ligestilling.

Man har jo fulgt Danmarks Lærerforening et langt stykke hen ad vejen for at opfylde de fire punkter, som Danmarks Lærerforening i en henvendelse til undervisningsministeriet havde stillet op for at kunne fravige princippet om samtidighed. Så vidt jeg kan se, er det langt de vigtigste af disse fire punkter, man har fulgt, og det var sådan set det, jeg prøvede på at henvise til. Jeg tror ikke, jeg brugte udtrykket, at Danmarks Lærerforening som sådan havde accepteret det, for det vil jeg give hr. Holger Hansen ret i, at det har man ikke.

Flemming Jensen: Det skal blot blive en kort bemærkning af hensyn til det, man kalder den historiske sandhed. Jeg vil nødig have, at det ligesom skulle svæve i luften, at det konservative folkeparti direkte eller indirekte havde været med til at forsinke dette forslag. Vi fik behandlingen udsat nogle få dage, og det takker vi ministeren for. Det, jeg mente med tidsfristen, var, at det var nok for måneder siden, vi skulle have haft forslaget til anden behandling.

Holger Hansen: Jeg havde for så vidt ikke tænkt mig at tage ordet igen ved denne andenbehandling, men ministerens bemærkninger på talerstolen for et øjeblik siden får mig til det. De får mig til at undre mig over, hvad det er, ministeren i virkeligheden ønsker sig af denne sags videre behandling. Jeg deler i virkeligheden hr. Samuelsen forventning om et fornuftigt videre samarbejde omkring hele denne sag. Og jeg er lidt forbavset over, at undervisningsministeren nu på basis af, synes jeg, nogle overordentlig beherskede indlæg såvel fra hr. Samuelsen som fra mig giver sig til at tage hele debatten om undervisningspligten og dens berettigelse i det hele taget op i sin svartale her. Det undrer mig, at ministeren nu gentager fra førstebehandlingen sine udtalelser om, at vi — og derved tror jeg ministeren sigtede på venstre og måske også det radikale venstre — agtede folkeskolen så ringe, at vi ikke mente, den kunne optage en eller to elever mere i klasserne. Jeg bliver nødt til at sige til undervisningsministeren, at det har vi aldrig formuleret. Den formulering er ministerens egen, og hvis min erindring ikke slår fejl, så kan ministeren slå den efter i sit svar til mig under førstebehandlingen. Jeg har aldrig antydnet, at folkeskolen var så ringe, at den ikke kunne optage en elev eller to mere i klasserne. Jeg har tværtimod forsøgt at give udtryk for, at vor opfattelse med hensyn til udvidelsen af undervisningspligten og skolereformen i det hele taget var, at dette var et samlet hele, og at det drejede sig om samtidig med en udvidelse af undervisningspligten at gøre den danske folkeskole bedre egnet til at modtage de elever, som kommer mere ind i skolen, og det er en ganske anden sag. Jeg er ked af, at ministeren ligesom tager sagen op på den

måde nu. Jeg troede, at nu var vi kommet så vidt — vi må jo stemme om det, vi er uenige om, ved denne behandling og måske ved den næste også — at vi, når vi skulle til den videre behandling af reformen, kunne arbejde sammen, men jeg forstår, at ministeren ønsker at grave nogle grøfter, og det er jeg ked af.

Samuelsen: Jeg er glad for, at ministeren tog afstand fra hr. Maigaards bemærkninger om læseplansnotatet. Selvfølgelig kan vi da ikke dele alle de betragtninger, der står i det notat, men jeg mener, at det er et væsentligt grundlag, når vi skal til at drøfte strukturreform. Og hvis vi ikke i hvert fald kan tage læseplansnotatet som et udgangspunkt, så bliver der ikke nogen folkeskole-reform i 1974 heller, så vil det tage endnu længere tid. Men det er da oplagt, at der skal yderligere diskussion til.

Jeg skal ikke gå ind i en yderligere debat om samtidigheden. Det er da rigtigt, at ministeren ikke kan finde noget i bemærkningerne eller i betænkningen om, at der skal være samtidighed, men det er vel stadig væk sådan i det politiske liv, at der kan træffes mundtlige aftaler.

Derimod vil jeg nok anholde ministerens sidste bemærkninger om, at når vi ikke vil være med til en udvidelse af undervisningspligten i 8. og 9. klasse nu, så kunne vi lige så godt ophæve undervisningspligten i 1.-7. klasse. Det kan nu engang ikke lade sig gøre, efter min mening må det direkte kræve en grundlovsendring.

Maigaard: Jeg vil blot til ministeren — for at vi nu skal holde lidt gang i det ovre i ministeriet, så man sætter sig ned og arbejder med lovgivningen — sige, at jeg ikke forstår hans betænkelighed ved at give skolenævnene større kompetence. Jeg synes ikke, at denne betænkelighed må være retningssigende for det, vi skal lave i fremtiden.

Ministeren peger på, at det er ønskeligt, at der bliver ensartethed i skolevæsenet. Hvor Frederik den Sjette talte om en gavnlige uniformitet, taler undervisningsministeren om ensartethed, men det er vel ét og det samme. Jeg vil godt sige som min opfattelse, at et mangfoldigt skolebillede er langt

[Maigaard.]

mere ønskeligt end det ensartede og uniforerede.

Ministeren siger videre, at jeg har misforstået meningen med læseplansnotatet. Det tror jeg nu ikke jeg har, men i påpegeisen af min misforståelse præsterede ministeren, sådan måtte jeg opfatte det, en åbning, og den vil jeg godt sige tak for.

Ministeren har gjort meget ud af at påpege, at det ikke var meningen, dengang man lavede 9 punkts programmet, at der skulle være samtidighed imellem undervisningspligtens udvidelse og reformens gennemførelse, og ministeren har, det vil jeg da også som en slags fagmand sige, en forbløffende stor arkivindsigt. Jeg tror ikke, der er det blad i sagen, han ikke har vendt. Men jeg vil godt sige, at en undervisningsminister efter min mening ikke gøres ved sin arkivindsigt, men ved sin pædagogiske holdning, og her er det afgørende, at notatet ikke duer som baggrund for en reform af folkeskolen.

Når hr. Samuelsen derfor hævder, at notatet skal være et væsentligt grundlag for en reform, så er der grund til at sige, at det, han kalder en reform, ikke er nogen reform, og at denne diskussion om samtidighed derfor er en skindiskussion. Man ønsker ikke at gå ind til problemet, men gemmer sig bag noget formelt, som ikke har noget med sagen at gøre.

Jeg mærkede mig, at hr. Holger Hansen om dette problem var tavs. Han talte ellers meget og længe ved første behandling om reformen, men jeg ved ikke, om jeg kan tage tavsheden til indtægt for mit standpunkt, at læseplansnotatets retningslinjer ikke lægger op til en reform, men i virkeligheden er det, vi har. Hr. Holger Hansen var tavs, og det var da i hvert fald bedre end hr. Samuelsen, som sagde noget, som jeg er meget uenig i.

Jeg synes, man kan lære det af denne situation, at den ro om reformen, som hr. Bent Sørensen talte om i første omgang, som skulle opnås ved bred enighed, det er nok en betragtning, som man skal lægge ad acta. For mig må det forløb, som kommer nu, gerne være retningsgivende, for jeg tror ikke, at der kan laves en progressiv skole, hvis den skal laves i bred enighed i dette folketing, og det synes jeg i og for sig at denne behandling har bevist.

(Kort bemærkning).

Samuelsen: Nu kan man jo altid diskutere, hvad en reform er; det, den ene betragter som en reform, mener den anden ikke er det. Der er bare lige det at sige med hensyn til læseplansudvalgets notat, som har dannet grundlaget for de forsøg, man har foretaget rundt omkring forskellige steder i landet, at disse forsøg har egentlig kørt ganske godt, men der har været ét problem med dem, nemlig at det har været lidt vanskeligt at få forældrene med, og jeg vil gerne understrege, at den skole, vi skal lave, det er en folkeskole, det er folkets skole, det er forældrenes skole.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg vil gerne sige til hr. Holger Hansen, at jeg har ikke på noget tidspunkt givet udtryk for, at det radikale venstre eller venstre skulle være imod en udvidelse af undervisningspligten. Det var ikke mig, der her i dag startede debatten om samtidighed, det var hr. Holger Hansen, og jeg synes ikke, det er særlig klædeligt, at hr. Holger Hansen bliver fornærmet over, at han får et svar, som jeg ikke synes i nogen måde gik ud over, hvad hr. Holger Hansen bad om.

Til hr. Samuelsen skal jeg sige, at jeg forstod, at en ophævelse af undervisningspligten for 1.-7. år var umulig, fordi det krævede en grundlovsændring. Det er jeg enig i, men jeg håber ikke, at det var det eneste argument, hr. Samuelsen kunne anføre imod en ophævelse af undervisningspligten.

Til hr. Maigaard skal jeg sige, at jeg synes nu nok, han kom lidt for nemt uden om mine bemærkninger om, at der kunne være en vis fornuft i en ensartet administration af nogle regler, der har en stor betydning både for forældrene og for eleverne. Hvis man kom til at opleve, at de enkelte skolenævn inden for samme kommune administrerede disse dispensationsregler vidt forskelligt, så tror jeg, det ville blive oplevet som en stor urimelighed — og efter min mening med rette. Derfor håber jeg, det kan lykkes for os at udforme nogle retningslinjer, som kan give en administration af disse sager, som borgerne vil føle er rimelig og retfærdig.

Jeg er ganske enig med hr. Maigaard i hans betragtninger om, at vi bør styrke sko-

[Undervisningsministeren.]

lenævnene; jeg er bare i tvivl om, om man styrker skolenævnene ved at lade dem træffe beslutninger i en række administrative enkeltstager, oven i købet efter faste retningslinjer. Jeg er ikke helt sikker på, at det er den måde, vi bedst styrker nærdemokratiet på, og det er på hele denne problematik, mine betænkeligheder omkring skolenævnenes rolle i denne sag har gået.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-3
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4
forkastedes med 91 stemmer mod 42.

Ændringsforslagene nr. 5 og 6, § 1, med de foretagne ændringer, §§ 2-5, ændringsforslag nr. 7 og § 6, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (*Hanne Budtz*): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks biblioteksskole.

(Lovforslaget (nr. 214) findes i tillæg A. sp. 7391, fremsættelsen i tidenden sp. 3749).

Tredje næstformand (*Hanne Budtz*): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m. v.

(Lovforslaget (nr. 215) findes i tillæg A. sp. 7393, fremsættelsen i tidenden sp. 3749).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Lysholt Hansen: Det er meget naturligt, at disse to lovforslag behandles sammen, idet det ene vedrørende biblioteksskolen jo

er afhængig af, hvorledes en endelig ny lov om folkebiblioteker bliver.

Jeg kan give tilslutning til revisionen af, at loven om Danmarks biblioteksskole udskydes et år, fordi det udvalgsarbejde, der laves nu om bl. a. en basisuddannelse som grundlag for kommende bibliotekaruddannelser, endnu ikke er færdigt, ligesom man heller ikke kender den endelige udformning efter behandlingen i tinget af reglerne for folkebibliotekernes fremtidige virke.

Men jeg kan ikke lade være med at sige med henblik på Danmarks biblioteksskole, at selv om vi udskyder revisionen af selve loven et år, så er problemerne nu med bibliotekarmangelen så alvorlige, at vi ikke må overse, at disse problemer skal finde en løsning også i det finansår, vi er inde i nu.

De opgørelser, der er lavet i en behovsbetænkning, viser, at der i 1985 vil være behov for 6.500 bibliotekarer, og med den nuværende uddannelseskapacitet ude på skolen vil der være til rådighed i 1985 3.500 bibliotekarer. Den undersøgelse, der er foretaget, viser yderligere, at de bibliotekarer, der er uddannet i de seneste år fra Danmarks biblioteksskole, søger deres ansættelse, når de er færdiguddannet, i Københavns omegn og i Nordøstsjælland; de gør det i en sådan grad, at godt og vel 75 pct. af de nyuddannede siden 1965 har søgt deres ansættelse i det nordøstjællandske område, altså et område, hvor kun 35 pct. af befolkningen bor. Godt halvdelen af den nuværende bibliotekarstand er beskæftiget i Nordøstsjælland. En sådan udvikling gør naturligvis, at jo længere vestpå man kommer i Danmark, jo dårligere bliver den bibliotekarmæssige dækning af kommunerne, og det ser vi med megen betænkelighed på.

I Jylland og på Fyn har man omkring 53 pct. af landets samlede indbyggertal, men procentdelen af bibliotekarer i dette område er fra 1960 til 1970 faldet fra 42 pct. af alle bibliotekarer ned til 38,5 pct. Det vil sige, at et stærkt faldende antal får deres ansættelse på Fyn og i Jylland, og der bliver færre og færre muligheder for at få bibliotekarer, jo længere vestpå man kommer. Der er altså en nøje sammenhæng mellem, hvor uddannelsesstedet er, og kommunernes mulighed for at få deres behov dækket ind. Det er således, for lige at tage det helt konkret, at i 1970 var der i Nordøstsjælland en bibliote-